

ผลกระทบของการขึ้นทะเบียนโบราณสถานปราสาทหินพิมาย: กรณีศึกษาตำบลในเมือง
อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

Effects of Archaeological Site Registration toward the Phimai Historical Park: a Case Study
of Nai Mueang Subdistrict, Phimai District
Nakhon Ratchasima Province.

ชัยรัตน์ วิชชาพิน¹, และศิวัช ศรีโศกคังกุล²

Chairat Witchapin¹, and Siwach Sripokangkul²

¹นักศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²อาจารย์ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹Master student of Public Administration, College of Local Administration, Khon Kaen University

²Lecturer from College of Local Administration Khon Kaen University

Corresponding Author Email: chairat_phimai@kkumail.com

Received: 14 October 2020

Revised: 28 October 2020

Accepted: 8 November 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลกระทบของการขึ้นทะเบียนโบราณสถานปราสาทหินพิมาย: กรณีศึกษาตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา และ 2) เพื่อศึกษาวิธีการต่อต้านการขึ้นทะเบียนโบราณสถานปราสาทหินพิมายภายในชุมชน ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นหลัก ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยวิธีเฉพาะเจาะจง จำนวน 10 คน ประกอบไปด้วยกลุ่มคน 2 กลุ่ม กลุ่มแรก เจ้าหน้าที่จากส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น คือ เจ้าหน้าที่อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่สำนักศิลปากรที่ 10 จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลพิมาย จำนวน 2 คน และผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง คือ ชาวตำบลพิมาย จำนวน 6 คน คือ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ประกอบการค้าขาย ช่าง เกษตรกร จำนวน 2 คน และผู้รับจ้างอิสระ และเสริมข้อมูลให้ครบถ้วนด้วยการวิจัยเชิงเอกสารประกอบ โดยศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ตลอดจนการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ผลการศึกษา พบว่า ผลกระทบจากการขึ้นทะเบียนโบราณสถานปราสาทหินพิมาย ประกอบไปด้วย 6 ประการ คือ ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สภาพจิตใจของประชาชน ประชาชนถูกดำเนินคดี เครดิตในการกู้ยืมเงินลดลง กระทบต่อการก่อสร้างที่อยู่อาศัย และประชาชนรู้สึกถูกลิดรอนสิทธิ และวิธีการต่อต้านการขึ้นทะเบียนโบราณสถานปราสาทหินพิมายของผู้ที่ได้รับผลกระทบ ประกอบไปด้วย 7 วิธีการด้วยกัน คือ การชุมนุมเดินขบวน การฟ้องร้องศาลปกครอง การยื่นคำคัดค้าน การร้องเรียนต่อนายกรัฐมนตรี ร้องเรียนต่อรัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรม ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน และการร้องเรียนต่อกรมการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

คำสำคัญ: ผลกระทบ, การขึ้นทะเบียนโบราณสถาน, ปราสาทหินพิมาย

Abstract

The objectives of this research article are 1) to study effects of archaeological site registration toward the Phimai Historical Park and 2) to study the community's resistance toward this registration. Research methodology is qualitative approach and focuses mainly on in-depth interview by purposive selection with 10 interviewees. They divided into 2 groups; the first are from regional and local administrative officials and the second are 6 interviewees from who were directly affected which consisted of a village headman, a merchant,

a technician, 2 farmers and a self-employed. Also documentary research and participatory observation used in this article. The results of the study showed that effects of archaeological site registration toward the Phimai Historical Park consisted of 6 problems: economic effects, local people mentality, some people were prosecuted, borrowing credibility, housing construction and some people felt oppressed. While the community's resistance consisted of 7 methods: 1) public protests 2) petition administrative court 3) expression through billboard 4) petition Prime Minister 5) petition Minister of Culture 6) petition the Ombudsman and 7) petition Commissioner of religion, arts and culture.

Keywords: Effects, Archaeological Site Registration, the Phimai Historical Park

บทนำ

โบราณสถาน เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติเพราะเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษได้รังสรรค์ฝากสิ่งปฏิกิจกรรมล้ำค่านี้ไว้เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ ศึกษา ค้นคว้า วิจัยอย่างไม่มีที่สิ้นสุดและเป็นสิ่งมีชีวิตเพราะสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ บอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของผู้คนในอดีต สะท้อนสภาพสังคม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้คนในแต่ละยุคสมัยได้อย่างลงตัว ปัจจุบันกรมศิลปากรมีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการอนุรักษ์บริหารจัดการโบราณสถานภายใต้พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แต่เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวใช้บังคับมาเป็นระยะเวลาค่อนข้างนานและไม่ค่อยได้รับการปรับปรุงแก้ไขเท่าที่ควรจะเป็น บทบัญญัติบางประการไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคมในปัจจุบันโดยเฉพาะบทบัญญัติที่ให้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานและกำหนดเขตที่ดินให้เป็นเขตของโบราณสถาน ทั้งการบูรณะซ่อมแซมโบราณสถานหรือการปลูกสร้างปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารภายในเขตโบราณสถานเจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถานไม่สามารถกระทำได้โดยลำพัง ส่งผลให้เกิดปัญหาข้อโต้แย้งระหว่างกรมศิลปากรกับเจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถานอยู่เนือง ๆ นอกจากนี้การฟ้องถ่ายอำนาจหน้าที่ในการอนุรักษ์บริหารจัดการโบราณสถานจากกรมศิลปากรไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ในปัจจุบันยังไม่มีผลชัดเจนเพราะติดขัดทั้งในแง่ของกฎหมายและการบริหารจัดการ ปัญหาเหล่านี้สมควรได้รับการแก้ไขโดยเร็วพลันเพื่อให้การอนุรักษ์และพัฒนาโบราณสถานเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องภายใต้บริบทและมิติเดียวกัน (บัณฑิตถึงลาภ, 2558)

การขึ้นทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ให้เป็น “โบราณสถาน” เพื่อรับรองว่าสิ่งก่อสร้างนั้นมีความสำคัญและมีคุณค่าทางศิลปะ ประวัติศาสตร์และโบราณคดีหรือเพื่อคุ้มครองป้องกันสิ่งก่อสร้างนั้นมิให้ถูกทำลาย หรือเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา สังคม และเศรษฐกิจ เป็นกรณีอสังหาริมทรัพย์นั้นต้องมีลักษณะและองค์ประกอบครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ได้กำหนดไว้ทั้งในด้านคุณค่าและความเหมาะสมในการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน โดยที่มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 กำหนดให้ “โบราณสถาน” หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี ทั้งนี้ให้รวมถึงสถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย และมาตรา 7 วรรคหนึ่ง กำหนดว่าเพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษาและการควบคุมโบราณสถานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ให้อธิบดีมีอำนาจขึ้นทะเบียนโบราณสถานใด ๆ ตามที่อธิบดีเห็นสมควรได้ (ณัฐพล ลือสันทนา, 2559) เช่นเดียวกันกับบัณฑิต ถึงลาภ (2558) ที่กล่าวถึงความหมายของโบราณสถานตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานเล่มแรก พ.ศ. 2493 ว่าเป็นสถานที่ก่อสร้างซึ่งเป็นของโบราณ

แต่ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 “โบราณสถาน” หมายถึงสิ่งที่เคลื่อนที่ไม่ได้ เช่น โบสถ์ วิหาร วัง มีอายุเก่าแก่ 100 ปี ขึ้นไปและในทางกฎหมาย หมายถึง อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลปประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ทั้งนี้ ให้รวมถึงสถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย โบราณสถานตามความหมายดังกล่าวจึงยังคงใช้อยู่ตราจนปัจจุบันตามที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ตามพระราชบัญญัติที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้น จะเห็นว่า มาตรา 7 ให้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากรประกาศในราชกิจจานุเบกษาขึ้นทะเบียนโบราณสถานใด ๆ ตามที่อธิบดีเห็นสมควรได้ และยังให้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากรกำหนดเขตที่ดินตามที่เห็นสมควรเป็นเขตของโบราณสถาน โดยให้ถือว่าเป็นโบราณสถานด้วยก็ได้ อีกทั้งตามมาตรา 7 ทวิ ยังห้ามมิให้ผู้ใดไม่ว่าจะเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถานหรือไม่ก็ตาม ปลุกสร้างอาคารในเขตของโบราณสถาน ซึ่งอธิบดีได้ประกาศขึ้นทะเบียนไว้แล้วแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี และนอกจากนี้ตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวยังห้ามมิให้มีการซ่อมแซม แก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอน ต่อเติม ทำลาย เคลื่อนย้ายโบราณสถานหรือส่วนต่าง ๆ ของโบราณสถานหรือชุดคันสิ่งใด ๆ หรือปลุกสร้างอาคารภายในบริเวณโบราณสถาน เว้นแต่จะกระทำตามคำสั่งของอธิบดีหรือได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี (บัณฑิต ถึงลาภ, 2558)

อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย (ปราสาทหินพิมาย) ตั้งอยู่ในตัวอำเภอพิมาย ประกอบด้วยโบราณสถานสมัยขอมที่ใหญ่โตและงดงามอลังการนั้นคือ “ปราสาทหินพิมาย” แหล่งโบราณคดีที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ บนพื้นที่ 115 ไร่ วางแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้าง 565 เมตร ยาว 1,030 เมตรชื่อ “พิมาย” มาจากคำว่า “วิมาย” หรือ “วิมายปุระ” ที่ปรากฏในจารึกภาษาเขมรบนแผ่นหินตรงกรอบประตูระเบียงคดด้านหน้าของปราสาทหินพิมาย ปราสาทหินพิมายถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นพุทธสถานในลัทธิมหายาน สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในยุคที่อาณาจักรขอมแผ่อิทธิพลมายังภูมิภาคนี้ในสมัยพระเจ้าสุริยวรมันที่ 7 (พ.ศ. 1724 - 1761) มหาราชองค์สุดท้ายของอาณาจักรขอมใน พ.ศ. 2479 กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติและเริ่มบูรณะในปี พ.ศ. 2494 และ พ.ศ. 2497 กรมศิลปากรได้บูรณะองค์ปราสาทประธานอีกครั้ง โดยได้รับเงินงบประมาณจากรัฐบาลฝรั่งเศส จนแล้วเสร็จในช่วงปี พ.ศ. 2507 - 2512 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 ได้กำหนดให้ เมืองโบราณพิมายและปราสาทหินพิมายเป็นอุทยานประวัติศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2529 โดยมีการอนุรักษ์และบูรณะเป็นอย่างดี ในปี พ.ศ. 2479 กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนปราสาทหินพิมายเป็นโบราณสถาน และได้จัดตั้งเป็น อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ในวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2532 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, ม.ป.ป.) โดยรอบยังมีองค์ประกอบหลักของเมืองโบราณที่สำคัญอีก 10 อย่าง คือ ปลายพลาล้อมเครื่อง สะพานนาคราช ชุมประตูและกำแพงแก้ว ซาลาทางเดิน บรรณาลัย ชุมประตูและระเบียงคด ปราสาทประธาน ปราสาทหินแดง หอพรหมณ์ และปราสาทพรหมทัต

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่ที่ทำให้เกิดข้อพิพาทขึ้นระหว่างประชาชนกับกรมศิลปากร จนเป็นเหตุให้มีประชาชนเข้าชื่อเพื่อร้องต่อศาลปกครองว่ามีก็ประการอย่างไรบ้าง และประชาชนเหล่านั้นมีวิธีการในการต่อต้านอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการขึ้นทะเบียนโบราณสถานปราสาทหินพิมาย: กรณีศึกษาตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาวิธีการต่อต้านการขึ้นทะเบียนโบราณสถานปราสาทหินพิมายของผู้ที่ได้รับผลกระทบ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นหลัก ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยวิธีเฉพาะเจาะจง จำนวน 10 คน ประกอบไปด้วยกลุ่มคน 2 กลุ่ม กลุ่มแรกประกอบด้วยเจ้าหน้าที่อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่สำนักศิลปากรที่ 10 จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลพิมาย จำนวน 2 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง คือ ชาวตำบลพิมาย จำนวน 6 คน ที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน คือ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ประกอบการค้าขาย ช่าง เกษตรกร จำนวน 2 คน และผู้รับจ้างอิสระ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลงานวิจัยที่ครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้นผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงเอกสารประกอบ โดยศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ทั้งหนังสือวิชาการ บทความวิชาการ บทความวิเคราะห์ข่าว หนังสือพิมพ์ บทความวารสารออนไลน์ และข้อมูลจากเว็บไซต์ต่าง ๆ ตลอดจนการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยอาศัยการวิเคราะห์เนื้อหา จัดประเภทของข้อมูล ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลมากกว่าหนึ่งทางและคัดเลือกนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่สำคัญเพื่อนำเสนอในบทความวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลกระทบของการขึ้นทะเบียนโบราณสถานปราสาทหินพิมาย: กรณีศึกษาตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยสามารถแสดงผลการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการขึ้นทะเบียนโบราณสถานปราสาทหินพิมาย: กรณีศึกษาตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัยพบว่า ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์จากข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ที่ได้จากการดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัย แล้วจำแนกเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้น ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ผลกระทบทางเศรษฐกิจ เมื่อไม่สามารถนำเอกสารสิทธิ์ไปกู้กับทางธนาคารเพื่อนำเงินเหล่านั้นมาลงทุนได้ ผลที่ตามมาคือการใช้จ่ายของประชาชนในพื้นที่ลดลงและไม่มีเงินหมุนเวียน ต้องอาศัยเงินพลังการการซื้อจ่ายจากคนต่างพื้นที่ หรือนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวชมปราสาทหินพิมายและจับจ่ายใช้สอย

ประการที่สอง สภาพจิตใจของประชาชน ทุกคนที่ได้รับหนังสือสองพันกว่ารายทุกคนกินไม่ได้นอนไม่หลับเอกสารสิทธิ์ถือครองที่ดินไม่ได้มาจากการบุกรุกแต่กลับเป็นจำเลยที่ถูกแจ้งความ ซึ่งข้อหาค่อนข้างรุนแรง

ประการที่สาม ข้ำร้ายกว่าประการที่ 1 – 2 ยังมีประชาชนจำนวนหนึ่งที่ต้องมีคดีติดตัว (ถูกดำเนินคดี) เนื่องจากการครอบครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินของตนนั้นไปเข้าซ้อนกับเขตพื้นที่ที่ถูกกำหนดให้เป็นเขตที่ดินของโบราณสถานเมืองพิมาย

ประการที่สี่ ยิ่งไปกว่านั้นหลังจากที่กรมศิลปากรได้ประกาศกำหนดเขตที่ดินเป็นเขตของโบราณสถานเมืองพิมาย แล้วประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ที่ทับซ้อนกับเขตพื้นที่ที่ถูกกำหนดนั้นเมื่อมีการนำโฉนด นส 3 และเอกสารสิทธิ์อื่น ไปยื่นเพื่อกู้เงินหรือทำสินเชื่อกับทางธนาคาร ธนาคารจะตีมูลค่าของที่ดินเหล่านั้นว่าด้อยค่าลงจากเหตุผลว่าในกรณีที่ที่ดินที่มีข้อพิพาทของราชการทาง ธนาคารก็จะให้มูลค่าของที่ดินลดลงและล่าสุดมีผลกระทบถึงขนาดว่าเอกสารสิทธิ์ที่อยู่ในเขต 2658 ไร่ที่ทางราชการประกาศธนาคารไม่รับพิจารณาในการให้สินเชื่อเลย ผลกระทบยังกระทบไปถึงประชาชนที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตร เนื่องจากกู้สินเชื่อกับสหกรณ์สหกรณ์ไม่ได้ โดยอ้างว่าที่ดินเป็นเขตโบราณสถานเป็นกรรมสิทธิ์ของราชการผู้ใดที่จะทำการใดต้องขออนุญาตกรมศิลปากรก่อน

ประการที่ห้า กระทบต่อการก่อสร้างที่อยู่อาศัย ซึ่งปกติการก่อสร้างที่อยู่อาศัยต้องยื่นคำขอและแบบแปลนต่าง ๆ ต่อเทศบาลหรือท้องถิ่น ซึ่งมีขั้นตอนและเอกสารที่ยุ่งยากอยู่พอสมควรแล้ว หลังจากการประกาศกำหนดเขตที่ดินเป็นเขตของโบราณสถานเมืองพิมายแล้ว ส่งผลให้ประชาชนต้องยื่นขออนุญาตกับทางกรมศิลปากรอีกทางหนึ่ง ซึ่งเป็นการเพิ่มขั้นตอนให้กับประชาชนและเป็นภาระให้ประชาชนต้องแบกรับเพิ่มเติมไม่ว่าจะเป็น เงิน เอกสาร เวลา และอื่น ๆ อีกมากมาย

ประการที่หก ประชาชนรู้สึกถูกร้อนติดถูกรอนสิทธิ กล่าวคือ ปกติที่ดินของตนเอง ตนเองมีสิทธิเต็มที่ของของแต่ละบุคคล ที่ถือครองอยู่แล้ว แต่ตอนนี้ต้องไปขออนุญาตผ่านกรมศิลป์ ต้องไปขออนุญาตผ่านท้องถิ่นถือเป็นการรอนสิทธิ

กล่าวโดยสรุป ผลกระทบจากการขึ้นทะเบียนโบราณสถานปราสาทหินพิมายประกอบไปด้วย 6 ประการ คือ ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สภาพจิตใจของประชาชน ถูกดำเนินคดี เครียดในการกู้ยืมลดลง กระทบต่อการก่อสร้างที่อยู่อาศัย และประชาชนรู้สึกถูกร้อนติดถูกรอนสิทธิ

2. เพื่อศึกษาวิธีการต่อต้านการขึ้นทะเบียนโบราณสถานปราสาทหินพิมายของผู้ที่ได้รับผลกระทบ

ผลการวิจัยพบว่า วิธีการต่อต้านการขึ้นทะเบียนโบราณสถานปราสาทหินพิมายของผู้ที่ได้รับผลกระทบ มีดังนี้

ประการที่หนึ่ง การชุมนุมเดินขบวนต่อต้าน ถือป้าย เข้าชื่อเรียกร้องให้มีการทบทวนประกาศการขึ้นทะเบียนโบราณสถานปราสาทหินพิมายของผู้ที่ได้รับผลกระทบ และแสดงออกถึงการไม่เห็นด้วยกับการกำหนดเขตที่ดินโบราณสถานเมืองพิมาย

ประการที่สอง การฟ้องร้องต่อศาลปกครอง การกำหนดเขตที่ดินโบราณสถานเมืองพิมายเป็นการดำเนินการออกคำสั่งทางปกครองที่มีผลกระทบต่อประชาชนจำนวนมาก แต่ยังไม่ได้นำมาดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ประการที่สาม การขึ้นป้ายคัดค้าน จะพบว่า ประชาชนที่ได้รับผลกระทบได้ขึ้นป้ายคัดค้านประกาศการขึ้นทะเบียนโบราณสถานปราสาทหินพิมายอย่างมาก สะท้อนจากคำกล่าวของผู้ได้รับผลกระทบท่านหนึ่งที่กล่าวว่า “เราอยู่ในขอบกฎหมายเราต้องขออนุญาตขออนุญาตท่านนายอำเภอ ก่อนเราจะขึ้นป้ายนั้นจะขออนุญาตทางฝ่ายมันคงเราจะขึ้นป้ายเพื่อสะท้อนปัญหาของเราเพื่อให้พี่น้องทางอื่นรับทราบ เราอยู่ในระเบียบกฎหมายทุกอย่างแต่เป็นที่น่าสนใจว่าทางกรมศิลป์มีวิธีใช้แต่รายงานของผู้ได้บังคับบัญชาเสนอในสิ่งที่ฝืนการที่โบราณสถานอยู่ได้ในพิมายนี้มาพันปีมันมีส่วนร่วมของพี่น้องประชาชนในท้องถิ่น แต่ทางกรมศิลป์พยายามแยกว่าเป็นเจ้าของปราสาทหินพิมายเป็นของประชาชนทุกคนนำประเทศคนที่ดูแลได้ดีที่สุดคือพี่น้องประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงเขามีความเป็นเจ้าของมีความช่วยการเผื่อระวังช่วยดูแลที่ดีที่ผ่านมาในเรื่องความสะอาดที่ดีที่เห็นนายอำเภอมีน้ำท่วมก็มีผู้บริหารท้องถิ่นพี่น้องประชาชนช่วยกันบรรจุน้ำของออกโดยไม่ต้องร้องขอพี่น้องประชาชนตั้งแต่ยุคปัจจุบันและจุดหนึ่งอดีตเขามีส่วนร่วมในความเป็นเจ้าของในวัดลำคำนี้ไม่ใช่เป็นของคุณแต่ผู้เดียวมีส่วนช่วยในการดูแลรักษา

ประการที่สี่ การร้องเรียนต่อนายกรัฐมนตรี จากผลกระทบที่เกิดขึ้นทำให้มีการยื่นหนังสือถึงพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ให้ตรวจสอบการใช้อำนาจของอธิบดีกรมศิลปากร ว่า อาจเข้าข่ายขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญ ปี 2560 โดยเฉพาะ มาตรา 26 มาตรา 33 มาตรา 37 มาตรา 38 ประกอบมาตรา 43 และมาตรา 77 เนื่องจากการดำเนินการขยายเขตที่ดินโบราณสถานตามพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) โบราณสถานโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 จะส่งผลกระทบต่อชาวบ้าน 1,665 ราย ที่อยู่อาศัยและมีโฉนดที่ดินโดยชอบตามกฎหมาย (Thaireform, 2561)

ประการที่ห้า ร้องเรียนต่อรัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรม

ประการที่หก ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นความเดือดร้อนของประชาชนท่านที่ลงพื้นที่มาหาข้อมูลและหาทางออกร่วมกันทางกรมศิลป์ไม่ได้ให้ความสำคัญของคำแนะนำของผู้ป่วยตรวจตาเลยเพราะวันนั้นผู้ตรวจการของท่านสมศักดิ์ก็แนะนำว่าทางกรมศิลป์จะได้จ้างผู้ตรวจการแผ่นดินท่านก็ให้ทีมฝ่ายใต้สวนลงพื้นที่ต่อและตัวท่านเองก็ลงมาและให้คำแนะนำจากกรมศิลป์ก็ดีในภาคประชาชนก็แต่ก็เป็นหน้าที่เสียดยศุลกากรไม่ได้คำแนะนำมาปฏิบัติเลยที่ศาลากลางจังหวัดเชิญผู้ว่าการจำนวนมาเริ่มต้นปี 62อันดับแรกของคือความไม่มั่นใจในทรัพย์สินของที่ดินเมื่อเราเกิดความไม่มั่นใจในทรัพย์สินของที่ดินและเราไม่กล้าลงทุนเลยเพราะการลงทุนของผู้ประกอบการเป็นเมนหลักหมื่นหลักแสนหลักล้านเพราะเราถือว่าเอกสารสิทธิได้รับมาโดย

ถูกต้องตามกฎหมายแต่เมื่อกรมศิลปามีหนังสือแย้งออกมาแบบนี้ในของนักลงทุนไปแล้วสิ่งปลูกสร้างนี้หรือโปรเจกต์ต่าง ๆ ธุรกิจเปลี่ยนแปลงจะเปลี่ยนแปลงได้ไหมผิดกฎหมายไหมอันนี้ผลกระทบโดยตรงในเรื่องของการลงทุนภาคธุรกิจ

ประการที่เจ็ด ร้องเรียนต่อกรมศิลปากร ศิลปะและวัฒนธรรม สะท้อนจากคำกล่าวของประชาชนผู้ได้รับผลกระทบท่านหนึ่งที่กล่าวว่า “เราก็พยายามไปไต่หาความรู้ในระเบียบแบบนี้จริง ๆ คืออะไรเราก็หาที่พึ่งเราก็เข้าไปพบ สนช. หลังจากมีการเลือกตั้งแล้วก็ไปพบ ส.ส. และเราก็ไปพบกรมศิลปากรล่าสุดเราก็ยื่นเรื่องไปถึงท่านผู้แทนราษฎรเรายื่นเรื่องไปถึงนายกรัฐมนตรีที่ทำเนียบรัฐบาล ประชาชนเราทำทุกทางที่อยู่ในกรอบของกฎหมายพยายามหาหน่วยงานที่ให้ความเป็นธรรมของเราได้ในระหว่างนี้เราก็ต้องพึ่งศาลปกครองเพราะในหนังสืออ้างถึงทางกรมศิลปามีหนังสือฉบับนี้มาเขาใช้ wording คำหนึ่งว่าบัดนี้ได้กำกับเขตแล้วถ้าท่านจะสงวนสิทธิ์ถ้าท่านต้องไปศาลปกครองภายใน 30 วัน”

กล่าวโดยสรุป วิธีการต่อต้านการขึ้นทะเบียนโบราณสถานปราสาทหินพิมายของผู้ที่ได้รับผลกระทบประกอบไปด้วย 7 วิธีการด้วยกัน คือ การชุมนุมเดินขบวน การฟ้องร้องศาลปกครอง การยื่นคำคัดค้าน การร้องเรียนต่อนายกรัฐมนตรี ร้องเรียนต่อรัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรม ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน และการร้องเรียนต่อกรมศิลปากร ศิลปะและวัฒนธรรม

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลกระทบจากการขึ้นทะเบียนโบราณสถานปราสาทหินพิมาย: กรณีศึกษาตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา สรุปผลได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการขึ้นทะเบียนโบราณสถานปราสาทหินพิมาย: กรณีศึกษาตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผลกระทบดังกล่าวประกอบไปด้วย 6 ประการ คือ ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สภาพจิตใจของประชาชนถูกดำเนินคดี เครดิตในการกู้ยืมลดลง กระทบต่อการก่อสร้างที่อยู่อาศัย และประชาชนรู้สึกถูกร้อนติดถูกรอนสิทธิ

2. เพื่อศึกษาวิธีการต่อต้านการขึ้นทะเบียนโบราณสถานปราสาทหินพิมายของผู้ที่ได้รับผลกระทบ พบว่า จากผลการศึกษาวิธีการต่อต้านที่ประชาชนนำมาใช้ ประกอบไปด้วย 7 วิธีการด้วยกัน คือ การชุมนุมเดินขบวน การฟ้องร้องศาลปกครอง การยื่นคำคัดค้าน การร้องเรียนต่อนายกรัฐมนตรี ร้องเรียนต่อรัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรม ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน และการร้องเรียนต่อกรมศิลปากร ศิลปะและวัฒนธรรม

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องผลกระทบจากการขึ้นทะเบียนโบราณสถานปราสาทหินพิมาย: กรณีศึกษาตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลกระทบจากการขึ้นทะเบียนโบราณสถานปราสาทหินพิมาย เกิดจากการดำเนินการของส่วนราชการ (กรมศิลปากร) ตามแผนงานที่ถูกล่วงไว้ล่วงหน้าก่อนหน้านั้นแล้ว จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่าผลกระทบจากการขึ้นทะเบียนโบราณสถานปราสาทหินพิมายที่เกิดกับประชาชนในพื้นที่ ประกอบไปด้วย 6 ประการ คือ ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สภาพจิตใจของประชาชนถูกดำเนินคดี เครดิตในการกู้ยืมลดลง กระทบต่อการก่อสร้างที่อยู่อาศัย และประชาชนรู้สึกถูกร้อนติดถูกรอนสิทธิ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีผลกระทบ (Impact theory) ที่มุ่งอธิบายว่าผลกระทบ คือ ผลกระทบหรือผลประโยชน์ทางสังคมที่พึงปรารถนาให้เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายของแผนงาน อันเกิดขึ้นจากการนำแผนงานไปปฏิบัติ โดยทฤษฎีผลกระทบนั้นเป็นทฤษฎีเชิงสาเหตุและผล (Causal theory) มุ่งอธิบายถึงตรรกะหรือลำดับของเหตุและผลของแผนงานว่า การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของแผนงานได้ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางสังคมที่พึงปรารถนาได้อย่างไรความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้ง 2 ส่วน คือ แผนขององค์การกับแผนการให้บริการเมื่อประกอบกันจะกลายเป็นทฤษฎีกระบวนการ และเมื่อประกอบเข้ากับอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งก็คือทฤษฎีผลกระทบก็จะ

รวมกันกลายเป็นทฤษฎีแผนงานในที่สุด โดยฐานคิดของทฤษฎีแผนงานนั้นจะมองว่า แผนงานเป็นตัวแปรอิสระที่เมื่อนำเอาไปปฏิบัติแล้วจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบทางสังคม ซึ่งเป็นตัวแปรตามตามมานั่นเอง (อนันต์ สิทธิวัฒนานนท์, 2551)

2. วิธีการต่อต้านการขึ้นทะเบียนโบราณสถานปราสาทหินพิมายของผู้ที่ได้รับผลกระทบ ประกอบไปด้วย 7 วิธีการด้วยกัน คือ การชุมนุมเดินขบวน การฟ้องร้องศาลปกครอง การยื่นคำร้องคัดค้าน การร้องเรียนต่อนายกรัฐมนตรี ร้องเรียนต่อรัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรม ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน และการร้องเรียนต่อกรมการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

ซึ่งแตกต่างจากวัชร ภิรมณ์ (2563) ที่กล่าวถึง คนชายขอบที่ถูกบังคับให้เป็นผู้เสียสละ กรณีศึกษาชุมชนริมทางรถไฟจังหวัดขอนแก่น โดยระบุว่า ผลกระทบที่เกิดต่อชุมชนเทศบาล 1-5 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 6 ประการ คือ 1) การดำเนินการของรัฐตามกฎหมายโดยไม่เอื้อประโยชน์แก่ชุมชนโดยรอบ 2) การดำเนินการของรัฐที่ไม่ต่อเนื่องในการแสวงหาทางออกให้ชุมชนและเมื่อเปลี่ยนผู้นำก็เปลี่ยนนโยบาย ส่งผลให้ประชาชนชุมชนริมทางรถไฟขอนแก่นบางรายต้องตกอยู่ในสภาวะไร้ที่อยู่อาศัย 3) การเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงนครขอนแก่น มีหลักเกณฑ์การพิจารณาผู้เข้าร่วมโครงการที่ยู่งยาก 4) ประชาชนไม่มีเงินพอค่าเช่าที่อยู่อาศัย 5) ขาดโอกาสการทางอาชีพ และ 6) การใช้กฎหมายเข้ารื้อถอนบ้านของประชาชนผู้เสียสละที่เป็นปัจจุบันทันด่วน และจ่ายค่ารื้อถอนในวงเงินต่ำเกินไป และยังคงกล่าวถึงวิธีการต่อต้านของชุมชน ว่าประกอบด้วย 2 ประการ คือ 1) ยื่นหนังสือต่อต้านอย่างเป็นทางการ และ 2) การชุมนุมต่อต้านของชุมชนในสถานที่ต่าง ๆ อย่างสันติ ตลอดจน ธนกฤต โพธิ์ทอง (2556) ที่กล่าวถึง ผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงานของส่วนราชการว่าเป็นการดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อประชาชนในระดับน้อย กล่าวคือ มีชาวบ้านที่อาศัยนอกคันดินได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างคันดินป้องกันน้ำท่วมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.37 โดยมีผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.41 ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีความแตกต่างกับผลกระทบ ได้แก่ ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย โดยพื้นที่ใกล้คันดิน ไม่เกินรัศมี 1 กิโลเมตร จะได้รับผลกระทบมากกว่าพื้นที่ในรัศมีอื่น และด้านการประสบปัญหาน้ำท่วมปี 2554 โดยชาวบ้านที่ถูกน้ำท่วมในระดับมาก จะมีระดับผลกระทบมากกว่าชาวบ้านที่ถูกน้ำท่วมในระดับอื่น ซึ่งชาวบ้านมีความกังวลว่าการก่อสร้างคันดินจะทำให้น้ำจะท่วมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ควร เสนอให้มีการตั้งคณะทำงานศึกษาทางออกร่วมกันของหลายฝ่ายทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม ซึ่งเป็นทางออกร่วมกันของผู้มีส่วนได้เสีย และรัฐบาลต้องสนับสนุนทางออกนั้น ตามที่คณะทำงานได้เสนอทางออกเหล่านั้น

1.2 ควรจัดให้มีโครงการทางด้านการศึกษาเฉพาะเรื่องเพื่อสร้างความตระหนักรู้ และเพื่อให้แนวทางที่เกิดจากกระบวนการหาทางออกแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เป็นประโยชน์และเป็นไปตามขั้นตอน ต้องจัดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงและสนับสนุน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควร มีการประสานความร่วมมือท้องถิ่นในการช่วยสังเกตการตั้งรกรากหรือป้องกันไม่ให้มีการบุกรุกสร้างที่อยู่อาศัยลุกล้ำเข้าในเขตของโบราณสถาน ทั้งนี้ การกำหนดเขตที่ดินเป็นโบราณสถานมีความชัดเจนว่ามีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตหรือส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน ดังนั้น ส่วนราชการจำเป็นต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน การที่ฝ่ายเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นฝ่ายบริหารจะกระทำการสิ่งใดควรที่จะต้องรับฟังข้อมูลอย่างรอบด้านเสียก่อนที่จะมีการออกคำสั่งทางปกครอง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ เสร็จสมบูรณ์เป็นอย่างดีได้ด้วยความช่วยเหลือ และการให้คำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิวัช ศรีโกลางกุล ที่ให้คำแนะนำ ตรวจสอบในทุกขั้นตอนด้วยความเอาใจใส่ในการทำการศึกษารายวิชา วิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณนักศึกษาปริญญาโทวิทยาลัยการปกครองส่วนท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่นทุกท่านที่ให้คำแนะนำช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจในการศึกษาตลอดมา และผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ช่วยให้บทความการศึกษาวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วง ตลอดจนความอนุเคราะห์ของบุคคลหลายท่านซึ่งไม่ว่าจะนามากกล่าวได้ทั้งหมด ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ สุดท้ายผลอันจะเป็นประโยชน์ ความดี ความงามทั้งปวง ที่เกิดขึ้นจากการศึกษานี้ ขอมอบแด่คุณพ่อ คุณแม่ที่เคารพยิ่งญาติ ซึ่งเป็นผู้ให้การสนับสนุนหลัก และหากมีข้อบกพร่องด้วยประการใดผู้วิจัยขอน้อมรับไว้ด้วยความขอบคุณยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (ม.ป.ป.). *ปราสาทหินพิมาย*. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2563, จาก <https://www.thailandtourismdirectory.go.th/th/info/attraction/detail/itemid/725>
- ณัฐพล ลือสิงหนาท. (2559). ไม่ขึ้นทะเบียน “เจดีย์” เป็น “โบราณสถาน” ไม่ละเลยต่อหน้าที่. *วารสารกรมประชาสัมพันธ์*. 14(1), 1-2.
- ธนกฤต โพธิ์ทอง. (2556). *ผลกระทบจากการก่อสร้างคันดินป้องกันน้ำท่วมนิคมอุตสาหกรรมต่อชาวบ้านที่อาศัยบริเวณนอกคันดิน: กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรมบ้านหว้า (ไฮเทค) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. (การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- บัณฑิต ถึงลาภ. (2558). *ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับโบราณสถานตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504*. รายงานการศึกษาส่วนบุคคลหลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่นที่ 14 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.
- วัชรระ ปวีณาภรณ์. (2563). คนขายขอบที่ถูกบังคับให้เป็นผู้เสียสละ กรณีศึกษาชุมชนริมทางรถไฟจังหวัดขอนแก่น. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 6(3), 235-245.
- ศุภชัย อรชร. (2563). *หาแนวทางแก้ไขปัญหาการขึ้นทะเบียนเขตโบราณสถานเมืองพิมาย*. สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2563, จาก <https://www.komchadluek.net/news/local/411890>
- อนันต์ สิทธิวัฒนานนท์. (2551). การประยุกต์ทฤษฎีแผนงานเพื่อประเมินแนวทางการกำหนดและประเมินผลแผนงานและโครงการตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์*, 14(1), 101-129.
- Thaireform. (2561). *กรมศิลปฯ แจงกำหนดเขต ‘โบราณสถานพิมาย’ ป้องกันถูกทำลาย - เสือคำ ยันไม่กระทบสิทธิ ปชช.* สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2563, จาก <https://www.isranews.org/isranews-scoop/63940-finearts.html>.